

HIZKUNTZA GUTXITUETAKO IKUS- ENTZUNEZKOAK EUROPAN

George Jones

euskarazko **kazetaritzaren** I. kongresua

1.- ATARIKOA

Europako hizkuntza gutxitu autoktonoek talde benetan heterogeneoa osatzen dute; multzo horren barruan daude, batetik, euskara, katalan eta galizieraren moduko hizkuntzak, hau da, beren lurraldeetan hizkuntza ofizialkide direnak, estatuko hizkuntza ofizialarekin batera; bestetik, estatu batean gutxiengo baten hizkuntza izanik oso marjinatuta dauden baina beste estatu batean oso zabaldua dauden hizkuntza estatalak (adibidez alemana Belgikan, Frantzia edo Danimarkan); eta, azkenik, baita inolako ezagutza ofizialik ez duten hizkuntzak ere. Era berean, hizkuntza horien artean alde handiak daude hiztun kopuruari dagokionez; katalanak adibidez hainbat milioi hiztun ditu, eta beste batzuk, berriz, herri batzuetan baino ez dituzte erabiltzen, adibidez Saterfrisiera Alemanian. Hizkuntza horiek ikus-entzunezkoetan duten oihartzuna ere askotarikoa da, jakina. Lehenik eta behin, katalanaren azterketa egingo dugu, beste adibide batzuen erreferentzia eginez, galesarena bereziki.

Francoren erregimenaren garaian zapalkuntza latza jasan zuen katalanak, baina bat-bateko eta ezusteko aldaketa etorri zitzaion demokraziaren barruan erregioei autonomia ezagutu zitzaielarik. Espainiako lurralde nagusietako gobernu autonomoek berehala sortu zituzten beren hizkuntzetan jardungo zuten telebista eta irratiak.

“Katalana” esaten dudanean, valentziera ere sartzen dut hor, nahiz eta eztabaida ugari dagoen horri buruz; hain zuzen, valentziera katalanaren dialektoa den, edo hizkuntza osoa den. Izan ere, bi hizkuntzak oso antzekoak dira linguistikoki, bateko nahiz besteko hiztunak gai dira bi erkidegoetan egindako materialak

ulertzeko eta bateko nahiz besteko telebista kateak ikusten dira bi erkidegoetan; horrenbestez, zentzuzkoa dirudi testuinguru honetan biak elkarrekin kontuan hartzea. Nolanahi ere, komeni da adieraztea hedabideetan eragin handia izan duela bi aldaeren arteko harremanari buruzko eztabaidak eta auzi horrek berekin dakarren eztabaida ideologikoak. Adibidez, Bartzelonan katalanez azpidatzitako film bat, Kataluniako autonomia erkidegoko kateetan emandakoa, ezin eman dezakete Valentziako autonomia erkidegoan, nahiz eta valentziarrek beren hizkuntzan azpidatzitako dagoela pentsatuko luketen. Horren ondorioz, ikus-entzunezkoen itzulpenaren industriak oso merkatu mugatua du Kataluniako autonomia erkidegoan, eta katalanezko material ugari ezin bete dezakete Valentzian eskuragarri den ikus-entzunezkoen kopuru mugatuagoaren hutsunea.

2.- KATALANEZKO HEDABIDEAK

2.1.- TELEBISTA

Kataluniako Autonomia Erkidegoko katalanezko lehen katea *Televisió de Catalunya (TV3)* izan zen. *Catalan Radio* irratiarekin batera, CC/RTV (Corporació Catalana de Radio i Televisió), Kataluniako irrati-telebista, osatzen du. Erakunde hori 1983an sortu zuten, Kataluniako Parlamentu Autonomoaren (Generalitat-en) lege baten bidez. Hala, *TV3* katea 1984ko urtarrilean hasi zen emititzen eta, aurrerago, 1984aren amaierarako, Kataluniako gobernu autonomoak *TV3*ren gaineko zuzeneko kontrola eskuratu zuen, Espainiako Errege Dekretu baten bidez. *TV3* Generalitaten diru laguntzen bidez finantzatzen da, eta iragarkietatik eta salmentatik ere ateratzen ditu irabaziak. Eguneko 24 orduetan emititzen du telebistak, eta honako herri hauetan hartzen dute: Kataluniako

Autonomia Erkidegoa, Andorrako Printzerria, Valentziako Autonomia Erkidegoa, Frantzia katalanez hitz egiten duten eskualdearen zati bat eta Balear Uharteak. Guztira 13.5 milioi biztanlek dute kate hori ikusteko aukera. Astean 96 ordu egiten dituzte katalanez.

Televisió de Catalunya S.A.-ren bigarren katea *Canal 33* da. 1989ko apirilaren 23an hasi zen emititzen, era esperimentalean, eta urte hartako irailaren 10ean ekin zion etengabeko emanaldiari. *Canal 33k* *TV3*ren baliabide eta administrazio egitura berak erabiltzen ditu.

Bestalde, badago gazteentzako bereziki sortutako telebista bat, pribatua, *Flaix TV* izenekoa. Gazteentzat bereziki sortutako katalanezko lehen telebista katea da. Biztanle talde jakin bati bereziki zuzendutako telebista katea izateak bereizten du katalana Europako hizkuntza gutxitu gehienetatik, baita hizkuntza gutxitu hori erabiltzen duen telebista enpresa pribatu bat egoteak ere. Izan ere, hizkuntza gutxitu gehienek telebista eskaintza urria izaten dute, edo batere ez, eta eskaintza hori baduten tokietan ere, kate bat edo, gehienez, bi izaten dira (askotan, hizkuntza gutxituan soilik ez dihardutenak), eta biztanle talde ahalik eta gehienetara iristea izaten dute helburu.

TV3 katearen hizkuntza ofiziala katalana den arren, horrek ez du esan nahi kate horretan beste hizkuntzarik entzuten ez denik. Adibidez, iragarki gehienak katalanez dira, baina badira iragarki elebidunak (adibidez, testua hizkuntza batean eta ahozkoa bestean) eta gaztelania hutsezkoak ere. Beste hizkuntza batzuetan ere agertzen dira ohar labur batzuk. *TVCn* onartuta dago gaztelaniazko iragarkiak sartzea, ez dago hori debekatzen duen legerik; baina sarritan gogorarazten diete iragartzaileei ikusle batzuek onartezina deritzotela horri. Gaztelaniaz egiten diren iragarkiek publizitate guztiaren %10-20 hartzen dute. Katalanezko filmak (oro har katalanez eta espainieraz batera ekoitziak) katalanezko bertsioan

ematen dituzte. Espainiar filmak, espainieraz egindakoak, ez dituzte ematen TVC kateak, beste kate batzuek ematen dituztelako. Nolanahi ere, espainierazko film bat ematen dutenean (programazio kontuengatik), jatorrizko hizkuntzan ematen dute. Beste film batzuk katalanez bikoiztu edo azpidatzi egiten dituzte. Saio dramatikoak katalanera bikoizten dituzte, baita jatorriz espainieraz egindako ekoizpenak ere. TVCk ekoizitako dokumentalak edo erreportajeak katalanez dira, jakina, baina espainieraz hitz egiten duten lekukotzarik agertuz gero, pasarte horiek ez dituzte itzultzen, bere horretan uzten dituzte. Beste hizkuntza batzuetakoak, berriz, itzulita ematen dituzte, off-eko ahotsean. Katalanez ez diren dokumental edo erreportajeak bikoiztu egiten dituzte, off-eko ahotsean, edo azpidatzi. Katalan hiztunak ez direnen elkarrizketetan, berriz, elkarrizketa egiten diotena Katalunian bizi bada edo katalanez ulertzen badu, elkarrizketatzaileak katalanez hitz egiten dio eta elkarrizketatuak bere ama hizkuntzan erantzuten. Elkarrizketatuaren ama hizkuntza gaztelania ez bada, interprete batek katalanera itzultzen du hark esandakoa. Katalanez ulertzen ez duen gaztelania hiztun bati egiten badiote elkarrizketa, berriz, elkarrizketatzaileak elkarrizketatuaren aurkezpena katalanez egiten dio ikusleari, eta hortik aurrera espainieraz egiten du elkarrizketa. Elkarrizketatua atzerritarra bada eta katalana ulertzen ez badu, elkarrizketatzaileak katalanez egiten du, eta aldibereko interpretazioaren bidez itzultzen da elkarrizketa.

TVCK Hizkuntzaren Normalizaziorako Batzorde bat du, telebistako ahozko katalanaren maila estandarra neurtzeko eginkizuna duena. Ozen esateko diren gidoiak eta testuak irakurri eta zuzendu egiten dituzte, eta ahoskerari, gramatikari eta lexikoari buruzko oharrak egiten dizkiete. TVC behartuta dago Kataluniako gobernu autonomoaren hizkuntza politikari jarraitzera eta katalan estandarra erabiltzera, bereziki saiorik formalenetan, eta Hizkuntzaren Normalizaziorako Batzordearen erantzukizuna da hori

egiten dela egiaztatzea. TVCk honako irizpide hauei jarraitzen die, oro har: Ikasketa Katalanen Institutuaren gomendioak, aditu lexikografikoen gomendioak eta Termcat (katalanezko terminologiaren zentro ofiziala), neologismoei eta termino teknikoiei dagokienez. Nolanahi ere, saio ez hain formaletan onartuta dute hizkuntza lagunartekoagoa erabiltzea.

Valentziari dagokionez, 1984ko uztailean Cortes Valencias erakundeak (Valentziako parlamentuak) Ley de Creación de Radiotelevisió Valenciana onartu zuelarik Valentziako Irrati Telebista (RTVV) sortu zuten, eta horrek bide eman zion *Canal Nou* kateari; *Canal Nou* kate elebiduna da, eta 1989tik aurrera ari da emititzen, astean 92 orduz, %70 valentzieraz eta %30 gaztelaniaz.

Horrez gainera, 1997ko urritik aurrera, *Punt Dos* ere badute, Televisión Valenciana erakundearen bigarren katea. Programazioari dagokionez, albistegiak, zinema eta dokumentalak dira aipatzekoak, baita jaiei eta kirolei buruzko saioak ere, den-denak valentzieraz.

Bestalde, katalana Espainiako kate estatalean, TVEn, ere erabiltzen dute, deskonexio erregionaletan.

Frantziako estatuan, *F3 Sud* kateak astean bost minutu eskaintzen dizkie katalanezko berriei. Hiru astean behin, gainera, 15 minutuko saioa egiten dute. *France 3 Sud* 1997tik aurrera ari da saio horiek ematen. Nolanahi ere, *France 3 Sudek* katalanez egiten dituen saioak ez dira iristen Frantzian katalanez hitz egiten den eskualdeko toki guztietara.

2.2.- IRRATIA

Kataluniako Autonomia Erkidegoko irrati publikoa *Catalunya Ràdio*, *Catalunya Música* eta *Ràdio Associació de Catalunya* kateez osatua da; denek emititzen dute eguneko 24 orduetan, katalanez. Irrati horiek 1973, 1987 eta 1984. urteetan sortuak dira, hurrenez hurren. Corporació Catalana de Ràdio i Televisió erakundea osatzen dute, *TV3* eta *C33* telebista kateekin batera. Catalunya Informació

Catalunya Radioren jabetzakoa da, eta berriak bakarrik emititzen ditu. Beste kate publiko bat ere bada, *Radio 4*, Radio Televisión Española irrati-telebista sare estatalaren baitakoa. *Cadena 13* eta *Canal Nova* kate pribatuak dira, eta biek erabiltzen dute katalana.

Horiez gainera, katalana erabiltzen duten irrati lokal asko daude Kataluniako Autonomia Erkidegoan eta 1985az gero EMUC (Emissores Municipals de Catalunya) elkartean bilduta daude. Oro har, katalanez aritzen dira irrati horietan, baina badituzte gaztelaniazko saio batzuk ere, beren eskualdearen osaera linguistikoaren arabera nagusiki. Katalanezko lehen irrati lokala Radio Arenys izan zen; 1979ko irailaren 11n Arenys de Nar herrian sortua da, Bartzelonatik kilometro batzuk iparraldera. Ideia hura berehala zabaldu zen hainbat tokitara, eta asko handitu zen irrati lokalen kopurua; EMUC elkarteak 200 kidez osatua da gaur egun.

Valentziako irrati publikoa *Canal Nou Ràdio* da; eguneko 24 orduetan dihardu, valentzieraz gehienez.

Frantziako estatuko katalanezko irrati ospetsuena *Ràdio Arrels* da. Aberastasun xederik gabeko elkarte batek kudeatzen du irrati hori, eta eguneko 24 orduz emititzen du (7-9 orduz ahozko materiala), katalanez. Frantziako Komunikazio ministerioaren diru laguntzen bidez finantzatua da. Ez dute iragarkirik emititzen.

Bestalde, astean minutu batzuk katalanez egiten dituzte *France Bleu Roussillon* jabetza publikoko katean.

2.3.- ZINEMA

Kataluniako gobernuak ahalegin berezia egiten du Katalunian banatzen diren filmen kopuru jakin bat katalanez bikoiztearen garrantziaz ohartarazteko, denak gaztelaniaz bikoiztu ordez. Oso zaila da eskakizun hori gauzatzea, ordea, Hollywoodeko estudio askoren jarreragatik, batez ere, *20th Century Fox* etxearen jarreragatik, boikota egiteko mehatxua egin baitu. Egoera horrek eztabaida sortu du Kataluniako gizartean, Kataluniako gobernuaren

jarrera protekzionistaren aldekoen eta merkatu erabat irekiaren alde daudenen artean. Film konpainia handi horiek “indar ekonomiko, politiko, kultural eta ideologiko handiko lobby” moduan hartzen dira, motibazio ekonomikoa ez ezik motibazio kulturala eta politikoa ere baduten talde moduan, eta edonora zabal dadin eragotzi beharko litzatekeen adibide txartzat jotzen dira (Jones, 1999). Beren botere guztia erabiltzen dute estatu indibidualek, eskualdeko gobernuek edo, are gehiago, Europako Batasuneko agintariek beren interesen kontra joko ez dutela bermatzeko.

3.- AURREKONTU MUGATUAK, HIZKUNTZA HANDIETAKO IRRATI-TELEBISTEKIKO LEHIA, ETA HEDABIDEEN ARLOKO ALDAKETAK

Katalanezko ikus-entzunezkoen kopurua Europako hizkuntza gutxitu gehienetan eskuragarri direnena baino nabarmen handiagoa da, gauza jakina denez. Nolanahi ere, azken hiru hamarraldietan hizkuntza gutxitu batzuk, katalanak barne, egindako aurrerapenek gainbehera egin dute hedabideak pribatizatzearen, ugaritzearen eta globalizatzearen ondorioz, eta estatua (hizkuntza gutxituen eskaintza gehiena estatuko irrati-telebisten eskutik dator) eskuragarri den eskaintza guztiaren parte bat besterik ez da orain, parte nahiko txikia, batzuetan. Horrek zuzeneko ondorioak ditu bai ikus-entzuleei bai irrati-telebistei dagokienez.

Hizkuntza gutxituetako irrati-telebistek, hizkuntza horretan diharduen kanal bat edo bi soilik izaten direnez, eta dozenaka, berriz, hizkuntza estatalekoak edo nazioarteko hizkuntzetakoak, bereziki adi ibili behar dute ikusleak erakarri eta mantentzeko. Estatuaren laguntza duten irrati-telebistek ere begiratu behar diote ikusle kopuruari, batez ere audientzia potentziala handia ez denean

eta kate asko izanik oso zatikatua denean, baina hizkuntza gutxituetako irrati-telebistek bereziki argi ibili behar dute ikusle kopurua maximizatzeko eta entzulearen identifikazioa sendotzeko. Alderdi horiek, beti aipatu izan diren baina garrantzia orain aitortzen ari zaienek, eragin handia izango dute saioen edukian, ordutegian eta hainbat baliabideren erabileran (edo beste era bateko erabileran), adibidez azpidatziaren erabileran.

3.1.- AZPIDATZIEN ERABILERA

Ikus-entzunezkoen itzulpenari dagokionez, ez diote bide berari jarraitzen irrati-telebista guztiek. Telebista galeseko kateak, S4C kateak, esaterako, ezin du katalanekoek bezala egin eta amerikar komediak galesera itzuli. Izan ere, oso litekeena da ikus-entzule galesek jatorrizko saioak ikusiak izatea. Hala ere, S4C katean erabiltzen dituzte azpidatziak, gales hiztun ez direnek ere kate hori ikusi ahal izan dezaten, horrela audientzia handiagoa izateko. Baliabide hori erabilgarriagoa da genetikoki oso desberdin diren bi hizkuntzarekin, adibidez ingeles eta galesarekin, edo euskara eta gaztelaniarekin, ez hainbeste katalana eta gaztelaniarekin, maila batean elkar ulertzea posible delako.

Hizkuntza gutxituetan, batez ere hizkuntza horietan egindako lehenengo saioetan, hizkuntza horretan lan egiteko behar den adinako gaitasuna baduten profesional trebatu asko izaten ez denez, nonbaitetik inportatutako material itzulia eskaintzeko joera nagusitu ohi da. Era berean, hizkuntza handian ezagunak diren generoak eta formatuak kalkatzen dituzte, ikusleak erakartzeko bitarteko onak direlakoan. Zalantza dago, ordea, horrek kulturari izan ditzakeen ondorioez, eta ez dago argi gutxiengoen hizkuntzako ikus-entzunezkoen parte handi bat atzerriko kultura batean sortua izatea komeni den edo ez. Nolanahi ere, nekez defini daiteke kultura bat zer den, hizkuntza zer den definitzea baino zailagoa. Kezkagarria litzateke, jakina, hizkuntza gutxitu batek beste

hizkuntza batzuetatik bikoiztutako materiala baino ezer gutxi gehiago eskaintzea. Baina, hala ere, atzerriko kulturetako materiala erabiltzeari buruzko kontuekin malabarismoak egiten aritzen dira hizkuntza gutxituetako irrati-telebistak etengabe, eta, gero eta gehiago, baita hizkuntza handietakoak ere. Hizkuntza gutxituen hiztunak beren kulturari buruzko definizio kontserbadoreak baztertzen saiatzen dira, eta, alde horretatik, ez da kaltegarria izango japoniar marrazki bizidunak edo Hollywoodeko filmak erabiltzea, programazio orokorrean hartzen duten tartearen arabera betiere.

Nolanahi ere, baliteke bikoiztutako eta azpidatzitako nazioarteko materialak (amerikarra batez ere) ez izatea mezu kultural uniformeak barreiatzeko halako indarrik, ez itxuraz duen adinakorik behintzat. Izan ere, ikus-entzunezko ekoizpenen esanahi kulturala ez da absolutua. Hau da, testu bakoitza deskodetzeko modua testuinguruari atxikia da, eta ez du testuak berak mugatzen. Ikuslearen eta ekoizlearen jatorri kulturalak berdinak ez badira, ikusleak ekoizpena deskodetzeko garaian ez dio emango ekoizleak eman nahi zion zentzu bera. Horren adibide polita dira 1950eko eta 1960ko hamarraldietako amerikar thriller eta western generoetako filmak: Estatu Batuetan eskuin joerako testutzat hartuak ziren, eta Britainia Handian, berriz, klase kulturaren kontrako antidoto gisa ikusi zituzten (Kaplanen aipua, Webster 1988). Beraz, ezin esan daiteke *Dallas* sailaren ikusle katalanak Ameriketako ikus-entzuleek jaso zuen mezu kultural bera jasotzen duenik. Alde horretatik, nolabait esateko, ez dira gauza bera ikusten arituko sail hori ikusten ari direnean. Izan ere, ekoizpen bat interpretatzeko modu asko daude, ikusleen arteko desberdintasun kulturalen arabera. Ameriketako kultura gutxietsi egiten da batzuetan, eta idolizatu besteetan, atzerrian; jakina, hain hedadura handia izanik, ekoizpen amerikarrak ez dira toki guztietan etxean ikusten dituzten modu berean ikusiko. Are gehiago, hizkuntza ikus-entzunezko ekoizpenen

identitate kulturalaren funtsezko osagaia denez, hizkuntzaren transferentzia hutsak identitate kultural hori aldarazten du *per se*. Produkzioak, jakina, arrotza izaten jarraituko du xede (hizkuntzetako) hartzaileentzat, baina, hala ere, jatorrizkoaz bestelako produktu kultural bat izango da.

Batzuetan, badirudi inportatutako produktu kultural amerikar/globalak ez direla gutxiengoentzat hain arrotzak edo, gutxienez, ez direla hain mehatxu handia, gutxiengo horiek kokatuta dauden estatu nazioaren ekoizpenaren aldean. Munduko Filmei buruz 1930ean egindako ikerketa baten emaitzen arabera, esaterako, Eskoziako langile giroko inguruetako ikusleentzat egokiagoak ziren film amerikarrak, britainiar filmak baino (Morley and Robins 1995). Beraz, nazioez haragoko kulturetako ekoizpenak, batez ere, hizkuntza gutxitu batera itzulita, estatu nazioaren kulturaren inposaketa orekatzeko modu gisa har litezke. Hain zuzen ere, ingelesezko testu kulturalak, adibidez, entzuleria "nazionalaren" parte gisa hartzen dituelako gales edo gaeliko hizkuntzetan mintzatzen diren hiztunak, eta horrek eztabaida ideologikoa ekar dezakeelako. Halako gogoetarik ez da sortuko, aldiz, gales hiztunak Japoniako produkzio bat ikusten duenean.

3.2.- GENERO HERRIKOIAK

Hizkuntza gutxituetako telebistako programazioetan genero herrikoiak eta haurrentzako saioak izaten dira "etxeko" produktuen artean nagusi. Audientzia maila onak lortzeko egokiak izaten dira, nahiko merkeak ere bai, beste batzuekin alderatuta, eta, haurren saioei dagokienez, behin eta berriz programatzeko modukoak.

4.- HIZKUNTZA GUTXITUETAKO IRRATI-TELEBISTAKO EMANALDIEN GARRANTZIA/EGINKIZUNA

Zenbateko garrantzia dute gaur egungo hedabideetan hizkuntza gutxituetako irradi-telebistek? Zentzu komunari jarraituz, begi-bistakoa da hizkuntzak biziberritzeko estrategietan funtsezko eragileak direla hedabideak, eta ez da harritzekoa hedabideen hizkuntzak jendearen erabileran eragina izango duela eta hizkuntza beste arlo batzuetara zabaltzeko lagungarri izango dela uste izatea. Nolanahi ere, bada gauzak beste era batera ikusten dituenik ere. Joshua Fishmanek, esaterako, kritika egin die hizkuntza gutxitu askotako hizkuntzaren aktibistei, "hedabideen fetitxismoa" dela-eta, eta Mike Cormackek (2004) gogorarazi du hedabideek jendearen hizkuntza jardueretan duten eragina ez dagoela zehaztuta inola ere.

Nolanahi ere, ezin uka daiteke hizkuntza gutxituetako irradi-telebistek hiztunen ikuspegitik duten garrantzia eta hizkuntza "sustatzeko" edo "biziberritzeko" duten zereginaren garrantzia. Hedabideak ama hizkuntzan eskuragarri izateak diskurtso publikorako berdintasunaren giza eskubidea izenda genezakeena betetzen laguntzen du. Horrez gainera, norberaren komunitatea norberaren ama hizkuntzan diren hedabideen bidez eta hedabideetan agertzeak asko lagun dezake gutxiengoei etengabe beste kultura batzuen begietatik begiratzeko joera hori arintzen eta hizkuntzaren komunitatearen irudia beste nonbait sortutakoa baino errealitatean denetik hurbilagokoa izaten. Horri esker, nekezago iraungo dute bizirik gutxiengoei buruzko muturreko aurreiritziek eta estereotipoek.

Bestalde, era akademikoan egiaztatu gabe dagoen arren, eta Galesko esperientziak erakusten duenez, behintzat, termino berrien erabilera zabaltzeko eginkizuna erraztu egin dute, neurri batean, hedabideek. Izan ere, eginkizun hori betetzeko beste gorputz edo erakunderik ez dagoen kasuetan, hedabideetan lanean dihardutenek sortu behar izan dituzte neologismoak, ulergarritasuna eta komunikazio eraginkorra lehentasun hartuta. Saihestu ezinezkoa

da, halaber, ikusleek beren dialektoaz edo hizkuntza estandarraz bestelako dialekto batzuk entzutea. Horretan ere, ez dago, nik dakidala, lan akademikorik hiztunek beste hizkuntzaren aldaera batzuk ulertzeari dagokionez hedabideek duten eraginari buruz, baina ondorio logikoa dirudi lagungarri izatea.

Horrekin batera, hizkuntza gutxitu batean ikus-entzunezko industria garatzeak ondorio jakingarriak izaten ditu alderdi ekonomikoan ere. Galesaren adibideari berriro helduz, S4C kateak Galesko toki askotako enpresa independente askori eskatzen dizkio saioak (nahiz eta katearen egoitza Cardiffen dagoen). Enpresa horietako asko ekonomia gainbeheran dagoen (Europaren 1. mailako helburua) baina galesak indar handia duen komunitateez osatutako eskualdeetan daude, linguistikoki garrantzi handikoak diren eskualdeetan alegia. Hala, industriaren garapenak eremu horietan lanpostuak sortzeko dakarren aukerak garrantzi handia du eta gales hiztun askok lan bila beste inguru batzuetara alde egin beharra saihesteko modu bat da.

Kontuan hartu beharrekoa da, orobat, ikus-entzunezkoen presentziak hizkuntza gutxituaren estatusen duen garrantzia. Erakunde publikoek eta boluntarioek hizkuntza gutxituan hitz egiteko gai den ordezkariak bilatzen saiatuko dira. Gainera, litekeena da (nahiz eta hori ere egiaztatzeko dagoen) hizkuntza gutxituko telebistak hizkuntza handietan mintzatzen diren hiztunen jarrera hobetzen laguntzea.

Era berean, hizkuntza gutxituetako hedabideek aukera ematen diete hizkuntzaren oinarri geografikoa nabarmen murriztuta dagoen tokietan bizi diren hiztunei edo ikasleei beren arteko lotura sendotzeko eta hizkuntza komunitatean parte hartzeko, bereziki programazioetan elementu interaktiboak sartzen badira. Hedabideek hainbat baliabideren bidez, adibidez telebista Internet bidez ikusteko aukeraren bidez, beren helburu orokorrak betetzen

dituen heinean, herrialdetik kanpo bizi diren hiztunek ere izango dute aukera hori.

Azkenik, begi-bistakoa da hedabideen programazioak hizkuntza ikasleentzat duen garrantzia, bai ikasleentzat bereziki prestatutako baliabideak eskaintzen dituztelako (adibidez, S4C katean gales errazean ikasleentzat jartzen dituzten azpidatziak) bai, oro har, askotariko diskurtsoez osatutako corpusa eskaintzen dietelako ikasleei, beste baliabide natural batzuen bidez ikasi egingo lituzketen askotariko erregistroak eskaintzen dizkietelako.

5.- ONDORIOAK

Goian azaldu dugunez, ikuspegi berriak zabaltzen ari dira hedabideei buruz, eta ikuspegi berri horiek kolokan jarri dute orain arte estatuak irrati-telebistan izandako hegemonia. Hala ere, hizkuntza gutxitu indartsuenen kasuan ere (katalanaren kasuan adibidez), estatuaren eginkizuna funtsezkoa da oraindik ere, hizkuntza gutxituko eskaintza, oro har, haren eskutik baitator. Gutxiengoek beren hizkuntzan emititzeak dituen abantaileri eutsi nahi izatera (nahiz eta batzuek ukatu), ezin esan daiteke estatuak horretan zeresanik ez duenik. Hizkuntza gutxituek, leku gehienetan, ez dute eragile pribatuen interes handirik pizten (eta interesa duten kasuetan ere, ez da oso kontu segurua). Hortaz, gutxiengoek etengabe aldarrikatzen jarraitu beharko dute estatuak garrantzizko eginkizuna duela beren hizkuntzetako hedabideen eskaintzari dagokionez, eta diskurtso publikoan baldintza beretan parte hartzeko ezinbestean bete beharreko eginkizuna dela hori. Garbi dago hizkuntza gutxituen komunitateen interesak ezin utz daitezkeela merkatuko indarren mende.